

1982 ANAYASASINDA VE 2011 SEÇİM BEYANNAMELERİNDE “GÜVENLİK”

Concept of “Security” in 1982 Constitution and 2011 Election Declaration

Halil YILMAZ*

R. Cengiz DERDİMAN**

Özet

Bu çalışma, 2011 Milletvekili Genel Seçimleri sonrası Parlamentoda grubu bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin güvenlik politikalarına ilişkin beyan ve vaatlerini karşılaştırmaktadır. Yapılan incelemede, söz konusu siyasi partilerin üniter devlet gereklerine riayet ederek terörle çok yönlü mücadele politikalarına yer verdikleri, emniyet ve asayişin etkin bir biçimde sağlanması için vaatlerde buldukları, emniyet personelinin moral ve motivasyonu açısından çözümlere temas ettikleri söylenebilir. Tabiidir ki siyasi partilerin terörle mücadele gibi hassas konularda uzlaşıcı politikalara yönelmeleri önem arz etmektedir. Güvenliğin anayasal konumu üzerinde de duran bu çalışmada, güvenliğin özgürlüklerin garantisi olarak anayasal bir konuma kavuşturulmasının tartışmaya açılması da önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terörle mücadele, Güvenlik politikaları, Anayasa, Emniyet ve asayiş, Özgürlük.

Abstract

This article endeavors to compare declarations and promises about security policies of three political parties elected in the 2011 General Elections and assembled groups in the parliament: Justice and Development Party (AKP), Republican People’s Party (CHP) and Nationalist Movement Party (MHP). This study found that all of the above mentioned political parties considered the

---

* 1. Sınıf Emniyet Müdürü, halilyilmaztr@gmail.com

** Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi, rcderdیمان@uludag.edu.tr

criterion of unitary state and developed a multi-faceted approach for counter-terrorism. They also gave many promises to sustain security and provide protection while also trying to keep motivation and morale of security personnel. It is essential that political parties should struggle to gain a consensus over sensitive topics such as ways for countering terrorism. With this study, it is also intended to open a discussion to talk about security measures as protectors of constitutional rights.

Key Words: Fight against terrorism, Security policies, Constitution, Security and protection, Freedom.

Giriş

Güvenlik, devlet hayatında vazgeçilmez bir hizmettir; demokratik toplumlarda kişilerin ve toplumun ırz, can ve mal emniyetini korumaya hizmet ettiği kadar, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını da garanti eder.

1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetleri bir kısım hükümleriyle güvenceye almış; güvenliğin “huzurlu toplum için vazgeçilmezliğini” de dolaylı olarak deklâre etmiştir (md.2). Demokrasilerde, özgürlük ve güvenlik aslında birbirinin sınırlayıcısıdır. Bu nedenle, ülkenin yönetimini üstlenecek siyasi partilerin, güvenliği, anayasal gereklere ve özgürlüklerin çağdaş anlamına uygun olarak sağlamak için alacakları tedbirleri belirlemeleri ve bunu seçmenlerle paylaşımları demokratik etik ve gerekliliklerdendir.

2011 Milletvekili Genel Seçimleri sonucunda Parlamenteoya giren Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin seçim beyannamelerinde özgürlük ve güvenlik ilişkileri, terörle mücadele, asayiş ve güvenlik personeline ilişkin politikalar, bir güvenlik yöneticisi birikimiyle tarafımızdan ele alınmış ve incelenmiştir. Siyasi partilerin vaatleri, anayasal prensiplere ve güvenlik hizmetinin etkinliğine uygunluk derecesi bakımından tahlil edilmiştir. Çalışmada, ilk olarak güvenlik ve özgürlük ilişkisine yer verilmiş; arkasından 1982 Anayasasında güvenlik kavramı ve güvenliğin özgürlüklerle ilişkisine yer veren hükümleri incelenmiştir. Devamında, anılan siyasi partilerin terörle mücadele, güvenlik hizmeti ve personeli politikalarına ilişkin olarak seçim beyannamelerindeki vaatleri konu edilmiştir. Hizmet politikalarına ilişkin vaatler, genel emniyet ve asayiş politikalarıyla sınırlı tutulmuş, örneğin ayrı incelemeyi gerektiren

çocukların istismarı ve kadınların şiddete karşı korunmaları gibi bu çalışma bakımından detay sayılabilecek konulara girilmemiştir.

Bu çerçevede yer verilen seçim vaatlerinin arkasından, öngörülen politikaların genel hatlarıyla değerlendirilmesi yapılmış ve bir kısım önerilerde bulunulmuştur. Makalede, siyasi partilerin programlarına ve anlatımı destekleyecek verilere atıf yapılmıştır. Her bir siyasi partinin adının kısaltılmasında kendi resmi statüleri esas alınmıştır. Partilerin güvenlikle ilgili yaklaşımları ortaya konurken, kendi internet sitelerinde yayımladıkları 2011 Milletvekili Genel Seçimlerine ilişkin seçim beyannamelerinden yararlanılmıştır. Ele alınan seçim vaatlerine ilişkin detaylı bilginin elde edilmesi için, her bir siyasî partinin internet sitesinde yer alan seçim beyanları incelenmelidir.

1. Kavram Olarak “Güvenlik” ve Özgürlüklerle İlişkisi

“Güvenlik”, “emniyet” ve “kamu emniyeti” gibi kavramlar birbirlerine benzer ya da eşanlamli kelimeler olup, insanın ve toplumun güvende olması ve kendisini güvende hissetmesi; kişilerin canlarına, mallarına ve ırzlarına bir tehlike gelmemesi (Derdiman, 2007:8) anlamlarına gelmektedirler. Güvenlik devletin, toplumun ve bireylerin korunması (Yenisey, 2009:8) ve böylece bunlara bir zarar gelmeyeceği hissini uyandıracak garantiyi içerir.

“Güvenlik”, topluma ve kişilere bir saldırının olmaması demek olan “asayiş”i kapsayan bir anlam içerebilmekte (Derdiman, 2007:8), bu sebeple asayiş ve esenliğin varlığını gerektiren üç unsura sahip olan kamu düzeninin yerine de geçebilmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında; bu konuda çalışanları, çalışmaları, devletin politikalarını, karar alma ve uygulamaları ve bu işlerin yapılmasında kullanılacak materyalleri kapsamakta (Lange, 2006:123), kollukla aynı anlamda kullanılacak olursa “teşkilat”, “görev”, “personel” anlamlarına gelmektedir.

Temel hak ve hürriyetlerin güven içinde kullanılması ve huzurlu bir toplumun sağlanması hizmetlerini yürüten güvenlik görevlilerinin¹

¹ Burada, Ülkemizde artık emniyet ve asayiş hizmetlerinin tümünden polis sorumlu olması dile getirilmelidir. Kunter ve Yenisey’e göre (2002:364), “Her yerde polis teşkilatı kurulamayınca, ordudan faydalanılmak zorunda kalınmıştır. Polisin görev ve yetkileri, polis kuruluşu olmayan yerlerde sadece il, ilçe ve karakol jandarma komutanlarına verilmiştir (PVSK., m.25). Polis teşkilatı kurulduğu an, jandarmaya ihtiyaç kalmayacak ve kolluğun birleşmesi denilen mesele de çözülmüş olacaktır.” MEHTAP projesinde; güvenlik görevlerinin tamamen polise verilmesi de bütçe sorunu ve

güvenliği ve kamu düzenini sağlamak amacıyla alacakları tedbirlerin Anayasal prensiplere aykırı olmaması en hassas dengeyi teşkil etmektedir. Güvenlik hizmetlerinde etkinlik, demokrasinin kurumsallaşım gelişmesine de katkıda bulunur. Çağdaş devletlerde kolluk gücünü kuvvetlendirmek başta gelen uğraştır (Yılmaz, 2003; Yılmaz, 2009). Dünyanın her yerinde kolluk gücünü kuvvetlendirmeye yönelik çabalara girişilmektedir. Güçlü kolluğu olmayan bir ülkede demokrasiyi yerleştirip yürütmek mümkün olamaz (Dönmezer'den akt. Yılmaz, 2009).

Güvenlik görevini yerine getiren kolluğun amacı kamu düzenini sağlamaktır. Kolluk eylem ve işlemlerinin maksadı da kamu yararımıdır.² Kolluk hizmetlerinin sebebi ise kişilerin ve toplumun, nihayetinde devletin anayasal düzeninin korunmasıdır. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için, kanunlarla düzenlenmiş yetkiler kullanılır ve bunlar kullanılırken de öngörülen şekil ve usullere uyulur. Temel hak ve hürriyetlerin kullanılması esas, sınırlandırılmaları istisna olduğu ve bunların sınırlandırılmasında ölçülülük kaidesine uyulması gerektiği için, kolluk yetkileri görevin zorunlu kıldığı ölçüde kullanılan geçici ve ölçülü yetkililerdir/olmalıdır.

Güvenlik, insan haklarını korumak ve garanti altına almak için güvence olan en önemli öncüdür.³ İnsanın kendisini güvende hissetmesi başlı başına bir özgürlüktür.⁴ İnsanlar, güvenliği sağlanmamış yerlerde endişeli bir hayat sürerler. Güvenliğin yeterince sağlanamadığı ya da bulunmadığı yerlerde kamu hizmetlerinden yeterince yararlanılamaz. Bu ortamlarda, kamu hizmetlerinin sabote edilmesi tehdit ve tehlikesi, diğer hizmet ve yatırımların da durmasına ya da gecikmesine yahut buralara yatırım yapılmasından vazgeçilmesine sebep olur.

---

personel yetersizliği gibi gerekçelerle ertelenmiştir. Zaman içinde bu sorunların aşılarak, polis teşkilâtının memlekete yaygınlaştırılması gerektiği dile getirilmiştir (MEHTAP, 1966:155-158; Derdiman, 2007:33,34). Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı'nın Moskova Bildirisinde, demokrasilerde, güvenlik görevlerini yürütenlerin sivil otoriteye tabi olmaları Avrupa Konseyince Moskova Bildirisinde benimsenmiştir (Akıllıoğlu, 1995:283,284).

² Kolluğun amacı kamu yararı olup, bu polis hizmetlerine özgü olarak kamu düzenini sağlamak olarak görülmektedir (Derdiman, 2006:34). Bir kişinin korunmasında bile kamu yararı vardır (Yenisey, 2009:9).

³ Bu noktada güncel olarak, Norveç'te Temmuz 2011'de meydana gelen katliamdan sonra, bu katliamın özgürlükleri kısıtlayan yeni düzenlemeleri getirmesinin terörü amacına ulaştıracağını söyleyen bir yazarın, buna rağmen "açıklık ve güvene dayalı bir Norveç inşa etmek" çağrısı (Helle, 2011) devletlerin güvenliğe verdiği önemi ibretle ortaya koymaktadır.

⁴ Türk Polis Teşkilâtının Kuruluşunun 166. Yıldönümü Kutlama Programı kapsamında Bursa Emniyet Müdürlüğü tarafından "güvenlik özgürlüktür" bir slogan olarak kullanılmıştır (Yılmaz, 2011:2).

Genel kamu hukuku açısından bakıldığında devletin varoluş sebepleri arasında güvenlik gerekçesi önemli bir yer teşkil etmektedir. Devletin kaynağını sosyal sözleşmeye bağlayanlardan Locke, insanların daha iyi ve emin bir hayat sürebilmeleri için devletin oluşturulduğunu vurgular. Rousseau'nun görüşleri de, insanların mülk edinmeye başlayınca aralarında meydana gelen huzursuzluğun giderilmesi için üst bir teşkilatın ortaya çıkarılması gerektiği biçimindedir. Hobbes'a göre devletin meydana gelişinde güvensizlikten kurtulma anlayışı ve amacı ön sıradadır; insanların birbirlerine devleti oluşturmakla zarar veremeyecek duruma geldiklerini, çünkü “*insanların birbirlerinin kurdu*” olduğunu belirtir (Can, 2005:291; Derdiman, 2010a:2).

2. 1982 Anayasasında “Güvenlik” ve Güvenliğin Özgürlüklerle İlişkisi

1982 Anayasasına bakıldığında, bir kısım hükümleri ile güvenliğe vurgu yaptığı anlaşılır:

1) 1982 Anayasası, başlangıç kısmının 3. paragrafında: “Millet iradesinin mutlak üstünlüğü”nü belirttikten sonra, egemenliği millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağını hüküm altına almıştır. Bunu garanti etmek ve buna aykırı davrananların gerekli yaptırımlara tâbi tutulmaları, *bir kolluk teşkilâtının ve görevlerinin varlığını* gerektirmektedir.

2) 1982 Anayasası, başlangıç kısmının 6. paragrafında, “Her Türk vatandaşının Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu(nu)” belirtilmiştir. Anayasanın, bu garantisi, esasen, bireylerin hak sahibi oldukları konusunda bilinçlendirilmeleriyle, kurum ve kuruluşların insan haklarına uygun hareket etmeleriyle (Tezcan vd., 2010:63) ve Devletin güvenliği sağlamasıyla mümkün olabilir.

3) 1. maddesinde Devleti “Cumhuriyet” olarak niteleyen Anayasanın, 2. maddesinde, Cumhuriyetin; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu hüküm altına almıştır. İnsan haklarına saygının, onun yaşatılması, korunması ve

kullanılması güvenliğinin sağlanmasıyla anlamlı hale geleceği şüphesizdir. Hukuk devleti de *ülkede hukuk güvenliğini ikame ederek*, güvenliğe katkıda bulunmuş olmaktadır. Sosyal hukuk devletinin garanti ettiği olgun ve onurlu insan profili, birçok faktörün yanı sıra güvenlik hizmetleriyle sağlanabilir.

4) Güvenliği, “Devletin görevi” ve “Cumhuriyetin niteliği” haline dönüştüren dayanak niteliğindeki *“toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı”*, üzerinde ayrıca durulması gereken bir hükümdür. Anayasanın 2. maddesindeki bu ifade kolluğa, toplumun huzurunu sağlama noktasında bir meşruiyet vermekte, güvenliğin sağlanması görevinin yapılması için kullanılacak yetkileri de Anayasaya uygun hale getirmektedir.⁵

5) Anayasanın *güvenliği özgürlükle ilişkilendirdiği* 5. maddesinde: “Devletin temel amaç ve görevlerinin”, “Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” olduğu belirtilmektedir. Devletin “Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, Ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak” görevleri, Ülkemizde Emniyet Teşkilatı ve diğer güvenlik teşkilatları marifetiyle yerine getirilir. Bütün çağdaş ülkeler gibi Türkiye açısından da hem kişi temel hak ve hürriyetlerinin korunması hem de güvenliğin sağlanması, aynı derecede önemli birer anayasal görevlerdir.⁶

6) Anayasanın 12/1. maddesinde yer aldığı biçimiyle, “insan” olmaktan kaynaklanan; “kişiliğe bağlı, dokunulmaz, devredilmez ve

⁵ Kolluk yetkilerinin temelini teşkil eden bu deyim, Anayasadan çıkarılması doğrultusundaki fikirleri etkisiz hale getirecek güçte olduğu (Derdiman, 2011:277) söylenmelidir.

⁶ Toplumun huzurunun ve temel hak ve hürriyetlerin kullanılması güvencesinin sağlanması için güvenlik fonksiyonuna anayasal nitelik kazandırılması öneriye değer görülmektedir. Anayasanın 117. maddesinde, millî güvenliği sağlamaktan Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı Bakanlar Kurulu sorumlu tutulmuştur. Bu yeterli değildir. Bu madde temel hak ve hürriyetlerin Anayasaya uygun olarak güven içinde kullanılmasının ve kişisel ve toplumsal güvenliğin sağlanmasının Devletin görevi olduğunu; bu görevlerin de Devletin kuracağı teşkilâtla yürüteceğini hüküm altına alacak şekilde genişletilmelidir. Kaldı ki, güvenlik görevlerinin Anayasal niteliğe kavuşturulmasının, hukuka aykırı muhtemel nüfuz ve baskıları bertaraf edici yararları da görülebilecektir. Yakın örnek olarak Japon Anayasasının 12. maddesi, temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmasının engellenmesi ve kamu yararının bu suretle tesisi için halkın sürekli çaba göstermesi gerektiği belirtilmekle, güvenliğin halk adına yürütülen bir görev olduğu işlenmiş olmaktadır (Die Japanische Verfassung, 1947).

vazgeçilmez” temel hak ve hürriyetler ancak “güvenlik” ortamında anlamlı kullanılabilir. Diyebiliriz ki; “güven içinde isek özgürüz.” Aksi halde özgürlük sadece lafta kalır, kullanılamaz. Bu çerçevede “*güvenlik özgürlüktür*” (Yılmaz, 2011:2).

Anayasanın, 12/son maddesinde özgürlüklerin: “kişinin ailesine topluma ve diğer kişilere karşı sorumlulukları” da kapsadığı ifade edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 29. maddesinde de herkesin, içinde hayat sürerek kişiliğini geliştireceği topluma karşı sorumlulukları olduğu belirtilmiştir. Kişilerin topluma karşı temel haklarının olması kadar ödevlerinin olması da doğaldır (Tezcan vd., 2010:34). *Temel haklar asıl, sınırlama istisna olup*, ödev ya toplu halde yaşamının bir gereği olarak vardır ya da belirlenen temel hakların anayasal bir yükümlülük içinde kullanılmasını gerektiren bir ölçüdür.

7) Anayasanın, hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmamasına ilişkin 14. maddesi, kötüye kullanmanın yaptırımlarını kanuna bırakmış, böylece hak ve hürriyetlerin kullanılmasını garantiye almıştır. Hak ve hürriyetleri kötüye kullananlara karşı kanunla belirlenen yaptırımlara hükmetme ve uygulama yetkisi yargı mercileri ve diğer mercilere aittir. Suçun önlenmesi ve suç işleyenlere çeşitli koruma tedbirlerinin uygulanması da kolluk teşkilâtının görevleri içinde düşünülecektir.

8) Dikkat edilirse Anayasanın (md. 12) temel hak ve hürriyetleri “*devredilemez, dokunulamaz ve vazgeçilemez*” nitelikleriyle herkesin doğuştan getirdiği “değerler ve nitelikler” olarak kabul etmiş; 13. maddesinde de bunların sınırlama şekil ve şartlarını belirlemiştir. Bu, *temel hak ve hürriyetlerin asıl, sınırlanmasının istisna olduğunu* göstermektedir. Bundan başka, bizatihi 13. maddenin kendisi de sınırlamanın “istisna” olduğuna hükmedilmesine imkân vermektedir. Bu noktada; sınırlamaların toplumsal hayatın düzenli devam etmesi amacına yönelik olduğu ve dolaylı olarak, devletin güvenliğe vurgu yapan kolluk yetkisine imkân verdiği belirlenmelidir.

9) Anayasanın 19/1. maddesinde: “*herkesin kişi güvenliğine sahip olduğu*” belirtilmiştir. Anayasanın “keyfi yakalama ve tutuklamayı” yasaklaması anlamına gelen kişi güvenliği, Anayasanın 19/1. maddesinde tek bir cümle şeklinde müstakil bir paragraf olarak yer almıştır. Bu durum, kişilere güven içinde yaşamayı talep edebilme hakkı vermektedir (Derdiman, 2010:44).

Tüm bu değerlendirmelerden; Anayasanın özgürlükleri korumak ve kollamak suretiyle güvenceye aldığı ortaya çıkmaktadır. Özgürlüklerin

güvence içinde kullanımı güvenlik hizmetlerini gerektirmektedir. Anayasanın 123. maddesinde yer alan “idarenin, teşkilat ve görevleriyle bir bütün olduğuna” ilişkin hükmü, “idarenin bütünlüğü”nden (Derdiman, 2010:68) başka, “her görevin kendi teşkilatını gerektirdiği; her görevin kendi teşkilatıyla yapılacağını” ifade etmektedir. Dolayısıyla, güvenlik hizmetleri, idarenin görevlerinden birisi olarak, teşkilatlanmayı gerektirmektedir.

3. 2011 Milletvekili Seçim Beyannamelerinde Güvenlik

3.1. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Seçim Bildirgesinde Güvenlik

2011 seçimleri sonrasında %49,83 oy olarak TBMM’de 327 milletvekili ile milleti temsil etme hakkı kazanan⁷ ve 2011-2015 yılları arasında hükümet edecek olan AKP’nin güvenlik ve bağlantılı konulardaki yaklaşımları son derece önemlidir.

3.1.1. Özgürlük-Güvenlik İlişkisi Bakımından

AKP, Seçim Beyannamesinde, Ülkede demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yaşantıya geçirilmesi için 1982 Anayasasının yerine yeni bir Anayasanın yapılacağını ifade etmektedir. Yeni Anayasanın tüm toplumsal kesimlerin taleplerini yansıtan tam bir “toplum sözleşmesi” (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:8,13) olmasını istediklerini vurgulamakta, hazırlanacak Anayasanın, *bütünleştirici, çeşitlilikte birliği savunan* içeriğe sahip olacağını belirtmektedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:16,17).

AKP’nin “*özgürlük için güvenlik*” (Yılmaz, 2011) yaklaşımına göre: “Güvenlik, bir yandan toplumsal düzenin sağlanması anlamında özgürlüklerin korunmasının ön şartı, diğer yandan da her türlü baskıdan ve haksız müdahaleden uzak olma anlamında bizatihi bireysel bir hak” (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:21).

AKP, Doğu ve Güneydoğu’da yaşanan sorunları artık çok yönlü tartışmak gerektiğini belirterek, bunları tamamıyla güvenlik ve terörle mücadele sorunu olarak görmenin ve sadece güvenlik bürokrasisine

⁷ 22 Haziran 2011 tarih ve 1070 sayılı YSK Kararı, 23 Haziran 2011 tarih ve 27973 sayılı Resmi Gazete.

havale etmenin eksikliğine ve yanlışlığına dikkat çekmiş; konuyu sosyal, ekonomik ve diğer yönleriyle kapsamlı bir şekilde çözmeyi düşündüğü açılım politikasını, 2011 seçim beyannamesinde *Millî Birlik ve Kardeşlik* projesi (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:11-13) olarak ortaya koymuştur. AKP Seçim Beyannamesinde (2011:12,13), *Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi* ve bu kapsamda başlatılan Demokratik Açılımın *birbiriyle ilişkili iki temel hedefinin olduğu*, bunlardan birincisinin, *terör ve şiddeti sonlandırmak*, ikincisinin de *özgürlük alanını genişleterek demokratik standartlarımızı yükseltmek* olduğu açıklanmaktadır. Bu iki hedefin gerçekleşmesinin; herkesin daha özgür, daha eşit ve daha müreffeh bireyler olarak yaşadığı bir Türkiye'nin de ön şartı olduğu vurgulanmaktadır.

3.1.2. Terörle Mücadele Politikaları Bakımından

AKP, terörle mücadelenin, yukarıda da değinilen çok yönlü politikalarla desteklenmesi suretiyle etkin olabileceği, özgürlüğün ve demokratikleşmenin terörle mücadelede etkin bir yöntem olduğu fikrindedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:22). Bu noktada, bölücü örgütle mücadeleyi ayrı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki toplumsal sorunlara çözüm bulmayı ayrı değerlendirmektedir.⁸ Terörle reaktif mücadelenin etkin bir şekilde devamını da gerekli görmektedir. Terörle mücadelede tercihlerinin demokratik-insanî yöntemler olduğunu, sorunu olağanüstü yönetim modellerine tevessül etmeden çözeceklerini vaat etmektedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:12).

AKP tarafından, Türkiye'de terör sorununun çözümünün, en üst düzeyde *güçlü bir siyasi iradenin varlığına*, kapsamlı ve detaylı analiz ve çalışmalara ve yapılanların sistematik takibine bağlı olduğu belirtilmektedir. AKP, felsefelerinin, *toplumsal farklılıkları korku ve endişe unsuru görme yerine zenginliğimiz olarak görmek* olduğunu; bütün vatandaşlarımızı sevgi ile kucaklayan bir devlet şefkatine, geçmişte devlet adına yapılan yanlışları öz eleştiri ile kabul ve telafi edici, *“insanı yaşat ki devlet yaşasın”* diyen bir medeniyet anlayışına sahip olduklarını belirtmektedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:12,13).

⁸ AKP Genel Başkanı ve Başbakan Sayın R. Tayyip Erdoğan, 13.10.2009 tarihli grup toplantısında: “... Ne terör örgütü ne onun uzantıları benim Kürt kardeşimin temsilcisi değildir, hiçbir zaman olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır.” diyerek bu konuda yörede yaşayan vatandaşların sorunlarını terör örgütünün temsil edemeyeceğini dile getirmiştir (akparti.org.tr'den akt. Kökce, 2011:170).

3.1.3. Hizmet Politikaları Bakımından

AKP tarafından *emniyet ve asayiş hizmetlerinin görülüş biçimi ve politikalarına esas olmak üzere*: “hükümetleri döneminde güvenlik anlayışı ve politikalarında ilk defa köklü bir paradigma değişimine gidil(diği), ... güvenlik alanlarını ilgilendiren konularda, *hukuk devleti ve insan haklarını esas alan* önemli reformlar ve çalışmalar gerçekleştiril(diği)” (AKP Seçim Beyannameleri, 2011:21,22) ifade edilmiştir.

AKP’ye göre, “*suçların oluşmadan önce önlenmesine yönelik* çalışmalara devam edilecek ve bu bağlamda ülke geneline yaygınlaştıran *toplum destekli polislik* gibi yeni sosyal projeler uygulanacaktır. Böylece güvenlik güçlerimiz ile vatandaşlarımız arasında kurulan gönül köprüsü daha da sağlamlaşacaktır” (AKP Seçim Beyannameleri, 2011:21,22,24).

AKP, “Güvenlik hizmetlerinin etkili bir şekilde desteklenmesi, güçlü ve profesyonel bir şekilde yapılandırılmış araştırma ve geliştirme merkezleriyle mümkün olabilir. Bu amaçla güvenlik birimlerinde mükemmeliyet merkezleri kurulacaktır” taahhüdünde bulunmaktadır (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:25).

Suçla mücadelede temel politikalarının, suçları işlenmeden önce önlemek olduğunu belirten AKP, güvenlik politikalarında, en sorunlu alan olan terörle mücadelede dahi, tek boyutlu güvenlik yaklaşımları yerine, *çok boyutlu analiz ve bakışlara* geçildiğini; kapkaç, yankesicilik, dolandırıcılık ve hırsızlık olaylarının, geliştirilen *etkin, projeli ve plânlı uygulamalar* sayesinde gündemden düşürüldüğünü; özellikle sokak hâkimiyetini esas alan, suçla etkili mücadele projeleri hayata geçirilerek, polisin daha fazla ulaşılabilir olması ve daha fazla görünür hizmet sunmasının temin edildiğini belirtmektedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:22).

AKP’ye göre: “sokak hâkimiyetini sürekli ve kalıcı kılmak ve polisin görünürlüğünü artırmak amacıyla, güvenlik görevlileri sayısı Avrupa Birliği uygulamalarına paralel olarak 250 kişiye bir güvenlik görevlisi isabet edecek şekilde yüksel(til)ecektir” (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:24).

3.1.4. Personel Politikaları Bakımından

AKP, kolluğun etik ilkelerinin belirlenmesinin önemine vurgu yapmakta ve “güvenlik alanında uygulanan zihniyet değişiminin bir parçası olarak

Avrupa ülkelerindeki güvenlik birimlerince uygulanan kolluk etik ilkeleri(nin) aynen benimsenip Ülkemiz güvenlik birimleri ve personeli için uygulamaya geçirildiğini” ifade etmektedir (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:23,24).

“Güvenlik hizmetlerinde vatandaş memnuniyetinin iyi motive edilmiş personel ile sağlanacağı gerçeğinden hareketle, başta ödüllendirme ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi olmak üzere, güvenlik personelinin moral ve motivasyonunu artırmaya yönelik yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır. Böylece güvenlik güçlerimizin imkân ve kabiliyetleri artırılarak motivasyonu yükseltilecek ve daha verimli çalışması sağlanacaktır” (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:25). Ayrıca, “her 250 kişiye bir güvenlik görevlisi düşecek şekilde personel sayısı artırılacaktır” (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:24).

AKP’nin hedefinde, 2023’e kadar: “Güvenlik hizmetlerinin özgürlükleri tam olarak koruduğu, insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğünü şiar edinen, kolluk etik ilkelerine bağlı, vatandaş memnuniyetinin zirveye ulaştığı, suç ve suçlularla mücadelede en ileri teknolojileri kullanan, bilgili, nitelikli, iyi ahlâklı, profesyonel, vakur, vatandaşa yardımı ön planda tutan ve onların dostluğunu kazanmış, şeffaf, hesap verebilir, dünya standartlarında bir güvenlik anlayışı ve personeli oluşturmak” yer almaktadır (AKP Seçim Beyannamesi, 2011:24).

3.2. Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) Seçim Beyannamesinde Güvenlik

2011 seçimleri sonrasında %25,98 oy olarak 135 milletvekili ile TBMM’de milleti temsil etme hakkı kazanan⁹ ve 2011-2015 yılları arasında *ana muhalefet* görevini yerine getirecek olan CHP’nin güvenlik konularındaki yaklaşımları da son derece önemlidir.

3.2.1. Özgürlük ve Güvenlik İlişkisi Bakımından

Türkiye’de yaşayan herkesin *özgürlüklerini alabildiğine genişleten yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğunu belirten* CHP’ye göre, bu *Anayasa’nın temel ilkelerini*; özgürlükçülük, çoğulculuk, eşitlik, sosyal adalet,

⁹ 22 Haziran 2011 tarih ve 1070 sayılı YSK Kararı, 23 Haziran 2011 tarih ve 27973 sayılı Resmi Gazete.

katılımcılık, her türlü ayrımcılığın yasaklanması ve hukuka aykırı davranışları önleyici denetleme mekanizmalarının kurulması teşkil edecektir. Bu meyanda CHP, temel hak ve özgürlükler konusunda taraf olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile çağdaş ilke ve kuralları eksiksiz uygulamaya geçireceklerini; her türlü haksız gözümlü alma, tutuklama, arama ve el koymalara son vereceklerini taahhüt etmektedir (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:9,10,11).

CHP'nin Seçim Beyannamesinde Doğu ve Güneydoğu politikaları da ayrıca yer almıştır. Beyanlara göre, (kendilerini) *Kürt* (addeden) *yurttaşlarımızın kimliklerini yaşamalarının* önündeki engeller çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi kurarak aşılacaktır. Uluslararası standartlara uygun komisyonlar yoluyla faili meçhuller aydınlatılacak ve kayıplar bulunacaktır. Talep eden yurttaşlarımıza anadil öğrenimi imkânı sunulacaktır (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:17).

3.2.2. Terörle Mücadele Politikaları Bakımından

CHP'nin terörle mücadele vaatleri şöyle ifade olunabilir:

Ülkemizin çeşitli bölgelerinde teröre karşı etkili koruma önlemleri alınacak ve bu amaçla Sivil Toplum Kuruluşları ve tüm ilgili kuruluşlarla yakın işbirliği ve eşgüdüm sağlanacaktır. Sınırlarımızın güvenliği ve Ülkemizin barış ve huzuru mutlaka sağlanacaktır. Terörle mücadelede, uluslararası sözleşmelerde Türkiye'ye tanınan haklar sonuna kadar kullanılacak, başka ülkelerin bu çerçevedeki yasal yükümlülükleri uluslararası düzeyde vurgulanacaktır. Ülkelerin teröre karşı aldıkları tutumu önemle göz önünde bulundurarak, ticari ve ekonomik ilişkilerde işbirliği düzeyi buna göre belirlenecektir. Terörün yurt içi ve yurt dışı finans kaynakları saptanacak ve kaynak aktarımı önlenecektir. Terörden zarar gören yurttaşlarımızın mağduriyetinin giderilmesi için gerekli önlemler alınacaktır (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:99).

Seçim Beyannamesinde: “CHP, ülkemizin barış ve huzurunu mutlaka sağlamayı hedeflemektedir. Yurttaşlarımıza ve topluma güveni esas alarak ve vatandaşın da devlete güvenmesi ve kamu otoritesinin tam tesisini temin edecek bir yenilenme sağlayarak, CHP, terörle mücadelede sadece “silâhlı mücadele” anlayışı yerine, devletin tüm organlarının, halkın ve medyanın desteğiyle bütüncül mücadele anlayışı ve iradesini egemen kılacaktır” denilmektedir (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:99,100).

3.2.3. Hizmet Politikaları Bakımından

CHP, Seçim Beyannamesinde polis hizmet politikalarıyla ilgili bir kısım genel vaatlere yer vermektedir: Emniyet Teşkilatı'nın görevini en etkin şekilde yapabilmesi için gerekli ortamı oluşturacak tüm idari, mali ve teknik koşullar sağlanacaktır (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:100). Vatandaşa ve topluma güveni esas alınacak, kamu otoritesi vatandaşın devlete güvenmesini tesis edecek bir şekilde yenilenecektir. Tüm kamu hizmetlerinde, devlet ile halk arasında 24 saat sürekli iletişim ve etkileşim sağlanacaktır (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:99).

3.2.4. Personel Politikaları Bakımından

CHP'nin güvenlik personeline ilişkin politikalar içinde genel hatlarıyla şu vaatler yer almaktadır: Polisin özlük hakları ve çalışma koşulları iyileştirilecektir. Polisin zor görevini sürdürebilmesi için daha etkili psikolojik destek sağlanacaktır. Asker, jandarma ve polis şehitlerimizin ailelerine, gazilerimize ve yakınlarına sahip çıkılacaktır (CHP Seçim Bildirgesi, 2011:99,100).

3.3. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Seçim Beyannamesinde Güvenlik

2011 seçimleri sonrasında %13,01 oy olarak 53 milletvekili ile TBMM'de milleti temsil etme hakkı kazanan¹⁰ ve 2011-2015 yılları arasında *muhalefet* görevini yerine getirecek olan MHP'nin de güvenlik ve bağlantılı konulardaki yaklaşımları son derece önemlidir.

3.3.1. Özgürlük-Güvenlik İlişkisi Bakımından

Anayasayı millî ve üniter Devletin temeli ve millî irade(nin) hâkim kılınması vasıtası ve temeli olarak gören MHP, özgürlüklerin korunmasını sınırlandırılmasından öncelikli sayan ve özgürlükleri korumayı esas alan yeni bir Anayasa yapmayı vaat etmekte; bunu yaparken de etnik köken, inanç, mezhep gibi özelliklerin milli kimliğin ve bin yıllık kardeşliğin zenginliği olarak görüldüğü bir toplum hayatına kavuşmayı, millî ve üniter varlığımızı güvenceye alan Anayasal hükümlere ve Cumhuriyetin kurucu değerlerine saygı ve riayeti esas

¹⁰ 22 Haziran 2011 tarih ve 1070 sayılı YSK Kararı, 23 Haziran 2011 tarih ve 27973 sayılı Resmi Gazete.

kabul etmiştir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:39-41). MHP, “Temel hakların kullanılması yoluyla bölücülüğe ve teröre destek olunmasının önüne geçilmesini” de yapılacak anayasada ya da bir anayasa değişikliğinde göz önünde bulundurulacak hususlar olarak addetmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:41).

MHP’ye göre, terörle etkin mücadele için; Devletle vatandaş kucaklaştırılacaktır. MHP, özgürlük ve güvenlik ilişkisi bakımından, Ülke güvenliğinin korunmasında yalnız güvenlik teşkilâtlarının değil, tüm toplum, kamu ve özel sektörün bilinçlendirildiği ve sorumluluk duygusuyla katkı verdiği topyekûn mücadele esasının benimsenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Terörle mücadelede, gelir adaletsizliklerinin önlenmesinin önemi dolayısıyla Ülkede bölgesel ekonomik ve sosyal farklılıkların giderilmesine öncelik verileceğini beyan etmektedir. MHP’nin vaatlerine göre, toplumun kültürel müşterekleri öne çıkarılacak, beşeri yapı ve folklorla ilişkin tarihi ve bilimsel kayıtlar ve gerçekler kamuoyunun bilgisine sunulacaktır (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:179,180).

3.3.2. Terörle Mücadele Politikaları Bakımından

Terörü can ve mal güvenliğini, milli birliğimizi, demokrasimizi ve ekonomik gelişmemizi tehdit eden en büyük tehlikelerden biri olarak kabul eden MHP’nin beyanlarında, terörle müzakere değil mücadele edileceği ve terörle mücadeleyi hiçbir şartta ihmal edilmemesi gereken milli bir politika olarak ele alması, da yer almaktadır (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:176,180). MHP, yukarıda söylendiği biçimde hukuk devleti gereklerine uygun olarak, toplumun dâhil olduğu “*top yekûn mücadele*” anlayışını benimsemektedir. MHP’ye göre, Terörle toplum destekli mücadelede kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatmaya, psikolojik ve sosyo-kültürel önlemlere öncelik verilecektir. Bu bakımdan MHP, terörün kökünü kazımak için devletin güvenlik güçleriyle meşru zeminlerde ve tüm ülke sathında etkili bir mücadele verileceğini; bunun için gerekli siyasi irade ve kararlılığın sergileneceğini; terörü besleyen unsurların ortadan kaldırılmasına dönük olarak ekonomik, sosyal, psikolojik, idari, demografik ve kültürel unsurları kapsayan bir strateji uygulanacağını vaat etmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:176,177). Bu amaçla, bölgenin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun ve bir “Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Programı”nın uygulamaya konulacağını; bunun için gerekli mali destek, ekonomik kaynaklar ve özel

teşvik ve koruma önlemleri süratle sağlanacağını belirtmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:177).

MHP, teröre destek sağlayan ülkelere karşı uluslararası hukuk çerçevesinde etkili ve sonuç alıcı her türlü girişim ve önlemler kararlılıkla hayata geçirileceğini ve bu kapsamda Ülke toprakları dışındaki terör unsurlarına karşı uluslararası hukukun tanıdığı tüm hakların kararlılıkla kullanılacağını belirtmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:177,178). Bu anlamda PKK terör örgütüne barınma imkânı dâhil her türlü desteği veren ülkeler uyarılacak ve kendilerine bu desteği derhal bitirmeleri için siyasi, ekonomik ve askeri tedbirlerle desteklenen ve zorlayıcı yaptırımlar uygulamaya konulacaktır. Yalnız, MHP'nin beyannamesine göre, terörü ve teröristi öven, teröristi vatandaşın temsilcisi olarak gösteren, terörist taleplerini vatandaş talepleri olarak takdim eden, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden, bölücülük yapan, etnik ve dini tahriklerle teröre suni bir taban oluşturmaya çalışan görüşler terörü destekleyici eylemler olarak değerlendirilecektir.

MHP, *terörle aktif mücadeleye esas olmak üzere* şunları taahhüt etmektedir: Terörü besleyen ekonomik, sosyal ve diğer etkenler üzerinde araştırmalar yapılarak, terörün ve asayiş olaylarının, gerçekleşmeden önlenmesi esas hedef olacaktır. Terör suçları için hangi ad altında veya şekilde olursa olsun genel, özel veya siyasi af kesinlikle gündeme gelmeyecektir. Teröre finansman desteği sağlayan uyuşturucu, akaryakıt, insan kaçakçılığı ile etkili mücadele edilecektir. İmralı'daki Terörist başı'nın örgütü yönetmesi kesinlikle önlenemez, bunun için gerekli tedbirler derhal alınacaktır. Teröristbaşı'nın İmralı'daki özel misafirliğine son verilecek, bu canî ömür boyu hapis cezasını tam tecrit şartları altında geçireceği F-tipi bir cezaevine konulacaktır. Terörle mücadelede teknolojik imkânlardan en ileri düzeyde yararlanılacak ve istihbarat ağının güçlendirilmesi sağlanacaktır. Terör örgütüne devletle pazarlık yapma ya da tehdit etme cesareti veren tüm uygulamalar kaldırılacaktır. Terörle mücadelede etkinlik sağlamak üzere kurumlar arası yetki ve sorumluluk karmaşası giderilerek güvenlik ve istihbarat birimlerine etkinlik kazandırılacaktır. Irak sınırı başta olmak üzere fiziki ve teknolojik sınır güvenlik sistemi tesisine öncelik verilecektir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:177-180).

3.3.3. Hizmet Politikaları Bakımından

MHP'nin, terörle mücadele faaliyetleri dışında kalan genel emniyet ve asayiş hizmetlerine ilişkin taahhütleri hakkında şu bilgiler verilebilir: Önleyici kolluk hizmetine ağırlık verilecek; asayişsizliğe zemin hazırlayan unsurlar ortadan kaldırılacak ve Ülkemizin her yerinde toplumsal huzur ve güven ortamının sağlanacaktır. Vatandaşın güven içinde olduğunu hissetmesini temin edecek bir ortam tesis edilecektir. İstihbarat hizmetleri etkinleştirilecek ve gizli bilgi veren vatandaşın açığa çıkarılmaması için tedbir alınacaktır. İstihbarat faaliyetlerinde, bilgi akışında ve suçla mücadelede birimler arasında etkili bir koordinasyon sağlanacaktır (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:174).

Kaçakçılık ve organize suç örgütleri konusunda sınırlardan itibaren mülkî sınırlara tabi olmayan karma kolluk kuvveti uygulaması başlatılacaktır. Göç nedeniyle oluşan sağlıksız yapı ve kentleşmeden kaynaklanan güvenlik sorunları ortadan kaldırılacaktır (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:174).

3.3.4. Personel Politikaları Bakımından

MHP, emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanmasında 22⁰⁰-06⁰⁰ saatleri arasında görev yapacak gerekli teknik donanıma sahip güvenlik görevlileri istihdam edileceğini, güvenlik kamera sistemi yaygınlaştırılacağını, özellikle büyük şehirlerde 24 saat süreyle denetim ve kontrol sağlanacağını belirtmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:174).

MHP, bütün güvenlik mensuplarına beş bin göstergenin memur aylık katsayısı ile çarpımı tutarında yaklaşık 310 TL, köy korucularına ise iki bin beş yüz göstergenin memur aylık katsayısı ile çarpımı tutarında yaklaşık 155 TL *güvenlik tazminatı* verileceğini; buna paralel olarak güvenlik mensubu emekli aylıklarına 100 TL, köy korucusu emekli aylıklarına ise 50 TL seyyanen artış yapılacağını; polis memurlarının, emsal durumdaki üniversite mezunu memurlarda olduğu gibi birinci derecenin son kademesine kadar yükselebilmelerine imkân sağlayan düzenleme yapılarak emeklilik haklarına ilişkin mağduriyetlerinin giderileceğini taahhüt etmektedir (MHP Seçim Beyannamesi, 2011:175).

4. Değerlendirme

4.1. Özgürlük Güvenlik İlişkisi Açısından

4.1.1. Özgürlük-Güvenlik İlişkisinin Yeni Anayasa Vaatlerine Etkisi

Güvenliği sağlamakla özgürlüğün daha anlamlı kullanılacağı konusu AKP'nin seçim beyannamesinde belirtilmektedir. CHP'nin terörle etkili mücadele için demokratikleşmeyi gerekli görmesi Anayasaya uygun mücadele yol ve yöntemleri açısından isabetli olup, şayet detayda fark yok ise, AKP'nin *milli birlik ve kardeşlik* adı altındaki demokratik açılım önerileriyle benzeşmektedir. MHP'nin: “temel hakların kullanılması yoluyla bölücülüğe ve teröre destek olunmasının önüne geçilmesi(ni)” yeni bir Anayasa yapımı ya da değişikliğinde göz önünde bulundurulacak hususlar olarak görmesi, Anayasa yapımında güvenliği göz önünde bulundurucu içeriği bakımından olumlu bir tespit olarak dikkat çekmektedir.

Siyasî partilerin vaatleri arasında güvenlik kavramı ve boyutlarının Anayasaya nasıl yansıtacağı üzerinde bir belirleme olmadığı gibi, Anayasada özgürlüklerin güven içinde kullanılmasının ve huzurlu bir toplumun sağlanması için güvenliğin Devletin üstlenmesi gereken bir hizmet olarak, Anayasal nitelik kazanması gerekip gerekmediği üzerinde de durulmamaktadır. Bu arada Anayasanın güvenliğe temel teşkil eden hükümlerinden bir kısmının kaldırılması ihtimali de *kaçınılması gereken* bir hassasiyet olmalıdır. Örneğin, Ergun Özbudun başkanlığında bir kurulca hazırlanan yeni Anayasa Taslağında (Öğreten, 2008:18,19) Anayasanın 2. maddesinde yer alan: “*Toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet içinde Devlet*” niteliğine antidemokratik yorumları çağrıştırıyor diye yer verilmemiştir (Derdiman, 2011:277). Hâlbuki bu hüküm, emniyet ve asayişin “özgürlük ve güvenlik dengesini” gözeterek yerine getirilmesini sağlayıcı anayasal dayanağı teşkil etmektedir. Özbudun Taslağı, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, Ülkenin bölünmezliğini ve Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumayı Devletin görevleri olmaktan da çıkarmaktadır (Öğreten, 2008:20).

Anayasa koyucu, geçmişte de kolluğun yetkilerini kısıtlayıcı sonuçlar doğuran bir kısım değişiklikler yapmıştır. Örneğin, Anayasanın 19. maddesinde yaptığı değişiklikle, gözaltında bulunanların tümünün yakınlarına hemen bilgi vermek mecburî hale gelmiş, gözaltı süresi de kısalmıştır. Bu durumda soruşturmanın etkinliği azalmış, kendisine haber verilen yakınların, henüz dışarıda bulunabilecek iz ve delilleri karartma ya da diğer failerin kaçmasını sağlamaları ihtimali güçlenmiştir.

Özgürlüğün, güvenliğin sağlandığı yerde daha iyi, etkin ve güvenle kullanılabileceği gerçeğinden hareketle özgürlükleri tanımak ve geliştirmek kadar kamu düzenini sağlayıcı tedbirleri de almak gerekmektedir. Bu noktada ilke, bir irade, güç, serbesti ve iktidarı olan temel insan hakları ve özgürlüklerinin (Derdiman, 2011:279) en iyi şekilde korunmasını sağlayacak ama kaos anlamında anarşiye (Yılmaz, 2008:4) de izin vermeyecek ölçüyü benimsemek olmalıdır.

Anayasal güvence altındaki temel haklar, yasal sınırlar içinde özgürce kullanılmalıdır. Diyebiliriz ki polislik, özgürlüklere güvence olan ama anarşik ortama meydan vermeyecek dengeyi sağlayan bir risk yönetimidir. Bu dengenin, kamu düzenine ağırlık verilerek bozulması beraberinde keyfiliği ve zulmü getirir.¹¹ Dolayısıyla, Ülkede özgürlükler ile kamu düzeni arasındaki hassas dengeyi korumak son derece önemli bir misyon ve bir o kadar da demokratik devlet olabilmenin yükümlülüğüdür. Demokratik bir toplum olabilmenin bedeli zor, buna katkı sunacak kurumların işi de çetindir (Yılmaz, 2003:2; Yılmaz, 2009).

4.1.2. Terörle Mücadele, Birlik ve Beraberlik Politikaları

Terörle mücadele başta olmak üzere her türlü güvenlik hizmetleri, devletle birlikte tüm kişi, kurum ve kuruluşların uyumlu, birbirlerini destekleyen topyekûn çalışmalarıyla başarılı. Bu, terörün, toplumu “yıldırma” hedefine ulaşmasını engeller ve daha etkin önlenmesi imkânı verir.

Bu sebeple, siyasî partilerin beyannamelerinde teröre ve her türlü bölücü faaliyetlere karşı tüm partilerin birlikte hareket edeceklerine, bu tür çalışmaları politika üstü göreceklerine ilişkin beyanların bulunması arzu edilmektedir. Bu arada örneğin, CHP: “Terörle tüm kurum ve kuruluşların ve medyanın desteğini alarak mücadele etme(yi)” benimsemesine karşılık, bunu nasıl gerçekleştireceğini somut olarak ortaya koymamaktadır.

AKP’nin: “*Terör ve şiddeti sonlandırma*” hedefi herkesin arzusu ve beklentisidir. Tüm siyasal partilerin terörle mücadele politikaları kapsamında, Doğu ve Güneydoğuda mümkün olduğunca uzlaşmacı, somut ve tüm kesimlerin katılımını teşvik eden projeler geliştirmeleri isabetli olacaktır.

¹¹ “Tam bir özgürlük anarşidir, tam bir düzen de zulüm. Bu iki uç arasındaki dengeyi korumak, demokratik toplumun asırlar boyu amacı olmuştur” (Richard Knight’den akt. Yılmaz, 2003:1)

MHP'nin terörle mücadele politikalarında *kararlılık ve çok yönlü yaklaşım* dikkat çekmektedir. Terörle mücadelede, toplumun kültürel müştereklerini öne çıkaracağına, beşeri yapı ve folklorla ilişkin tarihi ve bilimsel kayıtların ve gerçeklerin kamuoyunun bilgisine sunulacağına ilişkin beyanları, *kucaklayıcı bir politika* olarak benimsenebilir.

AKP'nin, bilhassa son zamanlarda Ülkemizin üniter devlet, tek millet, tek bayrak (Milliyet, 2011)¹² ve tek resmî dilde¹³ ısrarı açıkça beyan etmesi ve bu konuda hassasiyetle benimsenen kırmızıçizgileri, *açılımin, yanlış anlaşılabilir yönlerden arındırılmış olması* anlamına da gelmektedir. AKP'nin ortaya attığı “demokratik açılım” tabiri, bölücü mihrakları ümitlendirmesiyle ilk etapta tepki ile karşılanırsa da, bunun, millî birliği ve kardeşliği teşvik eden politikalar olarak anlaşılması gerektiği görülmeye başlanmıştır. Toplumun her kesimi ve her bir örgütlü faaliyet, bu konuda birleştirici politikalara uygun davranma hassasiyetini eksik etmemelidir.

CHP programında (2011:47), Ülkede Lozan Antlaşması dışında bir etnik azınlık yaratılmasına karşı ve üniter devletin devamına taraftar olduğu; buna karşılık, herkesin kendi farklı kültürel haklarını öne sürebilmesinin sağlanmasına imkân sağlayacağı; etnik farklılıkların var olmasını ulusal zenginlik olarak gördüğü belirtilmektedir. Dolayısıyla CHP, kısıtlamaların, üniter ve ulusal yapıya zarar vermeden kaldırılmasını kabul etmektedir. Buna karşılık; CHP'nin, hak ve özgürlükleri konu alan tüm uluslararası antlaşmaları kabul edecekleri vaadinin, “uluslararası antlaşmalarda yer alan, üniter yapımıza aykırı çekincelerin kaldırılması” kadar geniş anlaşılması, vahim sonuçları beraberinde getirebilecektir. Çünkü üniter devlette bu tür politikalar, bölücülüğe meşruiyet kazandırma tehlikesini her zaman ihbar edicidirler. Bu açıdan, CHP'nin seçim mitinglerinde dile getirdiği; yerel yönetimlere “*özerklik*” vaatlerinin siyasî özerklik şeklinde anlaşılması da önem taşımaktadır.

¹² AKP programında (2011), “Türkiye'nin bütünlüğü ve üniter devlet yapısıyla birlikte (doğu ve güney doğu) bölge(lerini) tehdit eden terörün önlenmesinde zaaf yaratmayacak bir şekilde; kalıcı, tüm toplumun duyarlılıklarına saygılı, etkili ve sorunları kökünden çözmeye yönelik bir politika izleneceği” vurgulanmaktadır.

¹³ “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin resmi dilinin Türkçe olduğunu yineledi ancak herkesin ana dilini konuşmakta da özgür bırakıldığını, buna kimsenin müdahale edemeyeceğini söyledi. Başbakan, bir şart daha koşarak, Türkçe'nin sosyal barışı sağlama adına da gölgelenemeyeceğini dile getirdi.” (Star, 2011). AKP'nin programında (2011); “(Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dâhil kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini(n))” bir sakınca olarak görülmediği ihsas olunmaktadır. AKP gibi CHP ve MHP'nin de Anayasanın ilk 3 maddesinin değişmeyeceği yönünde görüş ve beyanları (Radikal, 2011) bulunmaktadır.

CHP'nin parti programında etnik farklılıkların varlığını kabul ettiğini ve zenginlik olduğunu söylemesi, içinde, konuyu siyasallaştırıcı bir tehlike barındırmaktadır. Bunun gibi, farklı kültürleri “sosyal” zenginlik görmek de, birlik ve beraberliği teşvik ettiği halde; sosyal yaşantı düzeyini siyasal farklılık mertebesine çıkarmak gibi, tehlikeli bir sonuç doğurabilir. AKP'nin seçim beyannamesinde geçen, “çeşitlilikte birlik” ifadesindeki “çeşitlilik” sadece sosyal farklılıklar, kültürel zenginlikler olarak anlaşılmalıdır. Çünkü AKP, siyasal açıdan, üniter devleti koruma, tek dil ve tek millet tercihini ve Anayasanın ilk üç maddesinin değişmemesi gerektiği düşüncesini kamuoyuyla paylaşmıştır. Ülkemizdeki sosyal farklılıkları, yanlış anlamaya meydan vermemek için, soyu ve dilinden dolayı kimseyi uzak tutmayan ve bir resmin, bir kilimin deseni gibi görmek (BBP Seçim Beyannamesi, 2011:20), bütünleştirici tamamlayan olarak mütalâa etmek, sanırsız ki daha isabetli bir izah olacaktır.¹⁴

AKP'nin *Milli Birlik ve Kardeşlik Projesinin* de özerklik ümitlerini artırıcı anlayışlara kapı açar nitelikte olmaması gerektiği düşünülmektedir.

MHP'nin, bölgenin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun ve geniş kapsamlı bir “Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Programı” uygulamaya konulması görüşü ihmal edilmemelidir.¹⁵

MHP'nin beyanlarındaki teröre sun'î bir taban oluşturmaya çalışan görüşlerin *terörü destekleyici eylemler* olarak değerlendirilmesi, içinde, küçük bir zafiyette bile antidemokratik uygulamalara kapı açabilecek olan; düşünceyi açıklama, din ve vicdan hürriyetleri gibi hürriyetleri antidemokratik usullerle kesinti tehlikesini barındırmamalıdır. Burada ölçü, yalnızca “suç veya suça ilişkin hazırlık hareketleri” aşamasına gelmiş söz veya davranışların engellenmesi olmalıdır. Aslında beyanlar muhtemelen böyle anlaşılabilir bir mahiyet taşımaktadır.

Özetle; 2011 Milletvekili seçimlerinden sonra Parlamentoda grup kuran siyasî partilerden AKP, CHP ve MHP'nin, 1982 Anayasasında benimsenen *birlik ve beraberliğinin ve üniter yapısının bozulmaması*

¹⁴ Ülkemizin bu zenginliğinin; iç organik bağlantıdan yoksun ve biri biriyle zorla bağlanmış farklı kültürleri dile getiren *mozaik tabiriyle* izah edilemeyeceği de ihsasen belirtilmelidir (akt: BBP Seçim Beyannamesi, 2011:20).

¹⁵ İncalcık (2010:267-272) ve Derdiman (2011a:71), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin asıl sorununun ekonomik ve sosyal kalkınma olması münasebetiyle bu yönde politikalara ağırlık verilmesi hususuna değinmektedirler. AKP programında da (2011) “Bölgenin geri kalmışlığından kaynaklanan kimi olumsuzlukların giderilmesini, bölgeye dönük özel düzenlemeler yoluyla değil, genel demokratikleşme projesi bağlamında düşünmektedir.”

üzerinde birleştikleri, terörle mücadeleyi de çok yönlü ve çok boyutlu şekilde doğu ve güneydoğunun sorunlarına eğilerek çözüm getirici politikalarla birlikte etkin olarak sürdürmeyi benimsedikleri görülmektedir. Genel hatları ile ortak paydaları olan, meseleyi etnik farklılıktan ziyade *sosyal bir zenginlik görmek*; millî birlik, millî hamiyet, kardeşlik ve nihayet terörle mücadele politikalarında uzlaşma ve terörle mücadelede taviz vermez politikaların hayata geçirilmesi konusunda toplumsal beklentiyi artırmaktadır. Nitekim MHP'nin programında buna ilişkin ilkesel yaklaşım, uzlaşmanın önemine de işaret etmektedir.¹⁶

4.1.3. Asayiş Hizmetleri Politikaları Açısından

AKP'nin *toplum destekli polisliğe verdiği önem*, seçim bildirgesinde de birkaç yerde söz konusu edilmektedir. Toplum destekli polislik; polisin ve toplumun birlikte eğitilmesi zorluğunu içerdiği, polisin, suçla ilgili olmayan faaliyetlerle daha fazla meşgul olmasına sebep olduğu ve bilinen halkla ilişkiler çabasından başka bir şey olmadığı gibi gerekçelerle eleştirilmektedir (Gültekin ve Gültekin, 2011:103-106). Polislik stratejilerinin mahiyetlerinin, kapsamlarının, sınırlarının ne olduğu, uygulamada, tasarruf-verimlilik ya da etkinlik ilişkisi bakımından avantajlı olup olmadığı ayrıca inceleme konusu yapılmalıdır.

CHP'nin seçim beyannamesinde yer alan haksız yakalama ve tutuklamaları önleyecekleri gibi konularda iyimser bir bakış, gerekli yasal değişikliklerin yapılması ve adli kuruluşların çalışmalarına hız vererek tutukluluk sürelerini uzatmamaları olmalıdır. Ceza adalet sisteminde 2005'li yıllarda yapılan değişikliklerle polisin ve diğer güvenlik görevlilerinin arama, el koyma, acil hallerde müdahale gibi bir kısım yetkilerinin kaldırıldığı ya da içerik olarak azaltıldığı hususu ise, düzeltme vaatlerine konu olacak şekilde hiçbir partinin seçim beyannamesinde yer almamıştır.

Ceza adalet sisteminde yapılan ve kolluğun bir kısım yetkilerini kısıtlayan düzenlemelerden sonra, suç işleme cesareti ve faili meçhuller de dâhil olmak üzere suç sayılarında fark edilir bir artış görülmüştür (Derdiman, 2010b:516-520). Acil hallerde bile, yapılacak arama için Cumhuriyet Savcısının yazılı izninin şart olması gibi konular (Derdiman, 2010b:511) kolluğun delillere ulaşmasında güçlüklerle sebep olmaktadır

¹⁶ “Ülke menfaatine olduğu tartışmasız olan konularda, siyasî partilerin işbirliği yaparak ve iktidar muhalefet ayrımı gözetmeden millet yararına icraat yapması, siyasî uzlaşmanın gereğidir” (MHP Programı, 2011:48).

(Derdiman, 2007a:68). Bir konuda delil olmadan karar verilemeyeceği için, polisin yetkilerinin demokratik ölçülerde artırılması düşünülmelidir. Eğer kamuoyunun ve yasa koyucunun endişesi kolluğun yetkiyi kötüye kullanması konusundaysa; bu endişenin nedenleri ve bunları giderecek tedbirler araştırılmalıdır.

4.2. Personel Politikaları Açısından

2007 yılı milletvekili seçimi beyannamelerinde de taahhüt edilen, özlük haklarının ve çalışma şartlarının iyileştirileceği vaatleri (Yılmaz, 2008:10,11), günümüzde de hâlâ çözümlenememiş büyük bir sorun olarak devam etmektedir.

Siyasi partilerin seçim beyannamelerine bakılınca, her birisinin emniyet ve asayiş hizmetlerinde etkinlik sağlamak için “personeli motive edecekleri” vaatleri soyut kalmaktadır. CHP’nin, polise, etkin görev için her türlü olanağı sağlayacaklarına ve polisin özlük haklarını ve çalışma koşullarını iyileştireceklerine ilişkin vaatler buna örnek teşkil etmektedir. AKP de, “başta ödüllendirme ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi olmak üzere, güvenlik personelinin moral ve motivasyonunu artırmaya yönelik yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır” ifadeleriyle yetinmiştir. Söz konusu ifadeleri birer stratejik hedef kabul ederek polisin atama, yer veya görev değiştirme, rütbe terfii gibi, devam eden sorunlarını çözmeyi sağlayacak somut adımların atılması gerekmektedir.

AKP’nin Polis Teşkilatının personel bakımından, her 250 kişiye bir polis düşecek şekilde artırılacağı vaatleri isabetlidir. Bununla birlikte, güvenlik hizmetlerinde temel hak ve özgürlüklere zarar vermemek için, personelin seçimine, yetiştirilmesine, etik değerlerle donatılmasına, çalışma koşullarına ve özlük haklarının iyileştirilmesine özen gösterilmelidir.

Türkiye’de polisin ekonomik durumu iyi değildir. 180 saat karşılığı aldığı fazla mesai ücreti yetersizdir. Polislerin ücretlerinin tespitinde; tehlike ve sorumluluklarının önemi, çalışma saatlerinin düzensizliği gibi özel faktörler, yeterince dikkate alınmamaktadır (Zengin, 1997:191,192). Polisin maaşının iyileştirilmesi konusunda, her defasında, hatta bundan önceki seçim beyannamelerinde de, çalışmaların devam ettiği belirtilmiş ama yıllarca polisin maaşında tatmin edici bir yükselme sağlanamamıştır. Örneğin, 2007’de seçim beyannamelerinde bu yöndeki eksikliklere ilişkin olarak ortaya konulan somut ifadeler hâlâ güncelliğini korumaktadır (Yılmaz, 2008:9-11). Bu konuda Avrupa Konseyi Parlamenterler

Meclisinin (AKPM) polis hakkındaki bildirisinde ve diğer uluslararası metinlerde polisin, görevinin ağırlığına orantılı derecede yüksek ve tatmin edici maaş alması dile getirilmiştir (Derdiman 2007:124). AKPM, polisin ücretinin belirlenmesinde; görevi yerine getirirken karşılaştığı meslekî sorunların, psikolojik ve maddî şartların ve polisin tarafsızlığını ve onurunu korumanın ölçü alınmasını tavsiye etmiştir. Polislerin adil ücret hakkına sahip olmasını, ücretlerin tespitinde tehlike, sorumlulukların önemi ve çalışma saatlerinin düzensizliği gibi özel faktörlerin özellikle dikkate alınmasını vurgulamıştır (Anderson, 1989:186-188; Zengin, 1997:192).

Polisin *çalışma süresinin* de önemli bir sorun olmaya devam ettiği bilinmektedir. Polis, ayda normal devlet memuruna göre 180 saat daha fazla çalışmaktadır (Zengin, 1997:191). Çalışma sisteminin çalışanların yabancılaşmaya, intiharlara kadar gidebilen streslere (Zengin, 1997:102) ve tükenmişliğine sebep olduğu, bir kısım kişisel ve sağlık problemleri oluşturduğu, kişilerin dinlenme hakkından mahrum bırakılamayacağı bu nedenlerle, mesailer arası ideal bir dinlenme sistemi olması gerektiği dile getirilmiştir. Bu arada, görev süresi sona ermesine rağmen "çıkılabilir" iznini/emrini beklemek (Demir, 2010:78, 96,97) resmi ve dinî günler başta olmak üzere tatil günleri ek görevlere gitmek genellikle karşılaşılan durumdur.

Bu gibi sebeplerle, 8 saati aşmayan vardiya sistemine geçilmesi tercihe değer görünmektedir. Bursa'da 2011 yılının başında başlatılan bu yöndeki uygulamalarla personelin moral seviyesinde yükselme olduğu gibi hizmet etkinliğinde de bir düşüş değil yükselme olmuştur. Örneğin, şüpheli şahıslar üzerinde yapılan incele sayısı %54 artmış, personelim ailesine ayıracağı vakit sağlanmıştır. Bu noktada ekip sayısı azalsa ve her bir ekibin sorumluluk sahası artsa da verimlilikte azalma olmamıştır (Olay, 2011:3). Daha zinde çalışmak ekiplerin performansını artırmaktadır.

2011 yılında 6111 sayılı (çerçeve) Kanunla polisin hizmet gereklerine göre çalışma şartlarını belirleme yetkisinin Emniyet Genel Müdürlüğüne verilmesi olumlu bir gelişmedir. Hükümet ve İçişleri Bakanlığı siyasi irade ortaya koymalı, Emniyet Genel Müdürlüğü de teknik işlemleri süratle yerine getirmelidir. Bu noktada, Polis Merkezleri Yönetmeliği ile getirilen düzenleme son derece yerindedir.

Sonuç

Devletlere ilişkin teorilerde de özgürlüğün ve güvenliğin sağlanmasına birlikte yapılan vurgu, önemli bir yere sahip bulunmaktadır. 1982 Anayasasında yer alan özgürlüklerin çağdaş standartlara ulaşmasını sağlayacak sürecin devam edeceği memnuniyetle izlenmektedir. Özgürlükler ancak güvenlik hizmetleriyle güvenceye alınabileceği için, güvenliğin ihmal edilmemesine hassasiyet gösterilmelidir.

Siyasal partilerin seçim beyannamelerinde somut bir şekilde yer almayan; emniyet ve asayişin etkin bir şekilde sağlanması ve suçların azaltılması için, kolluk yetkilerinin demokratik ölçülerde genişletilmesi konusu, en azından tartışmaya açılmalıdır.

Yeni bir Anayasa yapılması çalışmalarının başladığı şu günlerde, güvenlik hizmetlerinin, özgürlüklerin garantisi olması bakımından Anayasal niteliğe kavuşturulması düşünülmelidir.

Bu teklifin değerlendirilmesinden başka; en azından, Anayasada yer alan ve Prof. Dr. Ergun Özbudun Taslağında Anayasadan çıkarılması önerilmiş olan, Anayasanın 2. maddesindeki bir nitelik olan: “*Toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı*” gibi bir kısım deyim ve ifadelerin güvenlik hizmetlerinin dolaylı temeli olması gözden kaçırılmamalı ve Anayasal nitelikleri korunmalıdır.

Diğer taraftan, Türkiye’de terörü sona erdirici ve birleştirici politikalar özenle seçilmelidir. Terörle mücadele konusunda toplum kesimlerinin çok büyük bir ekseriyetinin üzerinde birleştikleri; millî birlik, millî sevgi, millî dayanışma, millî hamiyet ekseninde şekillenen ve bunlarla desteklenen üniter devletin ikamesi ve huzurlu bir toplumun tesisi için, tüm sivil toplum örgütlerinin, siyasal partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının, ortaklaşa benimsenecek milli birlik politikaları ekseninde terörle mücadeleye katılmaları isteklendirilmeli; böylece, terörle topyekûn bir mücadele yöntemi uygulamaya konulmalıdır.

Türkiye’de diğer alanlarda da gerekli olan güvenliğin etkin bir şekilde sağlanması, şüphesiz ki, emniyet ve asayiş politikalarının iyi belirlenmesine ve etkinleştirilmesine bağlıdır. Bu doğrultuda:

1) Başta belirtmek gerekir ki, kanaatimizce her bir siyasal partinin uzun yılları kapsayan stratejik nitelikli birer güvenlik siyaseti olmalıdır. AKP’nin 2023’e kadar “güvenlik hizmetlerinin özgürlükleri tam olarak koruduğu, insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğünü şiar edinen, kolluk etik ilkelerine bağlı, vatandaş memnuniyetinin zirveye ulaştığı, suç

ve suçlularla mücadelede en ileri teknolojileri kullanan, bilgili, nitelikli, iyi ahlâklı, profesyonel, vakur, vatandaşa yardımı ön planda tutan ve onların dostluğunu kazanmış, şeffaf, hesap verebilir, dünya standartlarında bir güvenlik anlayışı ve personeli oluşturmak" stratejisi dikkat çekmektedir.

2) Siyasî partilerin emniyet ve asayişin sağlanması bakımından gereken tüm tedbirlerin hayata geçirileceğine ilişkin beyanları daha somut hale getirilmelidir.

3) AKP'nin beyan ettiği toplum destekli polislik gibi politikaların olumsuz yönleri giderilmeli, sokağa hâkim olacak politikaların üretilmesine devam edilmeli, polis halk ilişkisi ve işbirliğini sağlayıcı yöntemler geliştirilmeli, CHP'nin beyanlarında da yer aldığı şekliyle halkla 24 saat iletişim sağlanmalıdır.

4) Ülkenin her yerinde iç güvenlik hizmetlerinden jandarma çekilmeli, bu hizmetlerden, sivil otoriteye karşı, polis sorumlu hale getirilmelidir. Avrupa yapılanmasında kolluğun tamamıyla sivil otoritenin emrinde olması tercih edilmektedir.

5) Etkin güvenlik politikalarının, etkin bir personel politikasından geçtiği göz ardı edilmemelidir:

- Emniyet Teşkilatının hak ve yükümlülükleri, bu kuruluşun hizmeti, niteliği ve özelliği göz önüne alınarak özel bir kanunla düzenlenmelidir (Yılmaz, 2003:13; Yılmaz, 2009a). Nitekim, 657 sayılı Kanun da (Ek Geçici md.54) Emniyet Teşkilatının ayrı bir kanuna tabi olmasını istemektedir.
- Personelin sayıca artırılmasını dile getiren beyanlar olumlu görülmektedir. Bu noktada AKP'nin sayıyı her 250 kişiye bir görevli düşecek şekilde belirlemesi ile MHP'nin emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanmasında 22⁰⁰-06⁰⁰ saatleri arasında görev yapacak, gerekli teknik donanıma sahip güvenlik görevlileri istihdam edileceği beyanları hesap verebilirlik açısından somutluk taşımaktadır. Yalnız, bir risk yönetimi olan polislikte, istihdam edilecek her polisin seçiminde güvenlik ve özgürlük arasındaki dengeyi sağlayabilecek kişilik yapısı aranmalı ve bu, eğitim ile de geliştirilmelidir.
- Kanunlarla İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu addedilen Emniyet Genel Müdürlüğünün, kendi içinde gerekli görülecek uzun araştırmalardan sonra belirlenecek birimlerden oluşacak

“Kamu Düzeni Müsteşarlığı” haline getirilmesi ihtiyaç haline gelmiştir.

- Polisin eğitimine kolluk hizmetlerinin gerekleri dikkate alınarak gerekli hassasiyet gösterilmelidir. Etik ilkelerin eğitim yoluyla verilmesi ve davranış haline getirilmesi ihmal edilmemelidir. Polis, kendisine kanunla verilmiş olan ve temel hakları usulüne göre sınırlayan yetkiler kullanabilmektedir. Bu kadar önemli yetki, görev ve sorumluluğu bulunan bir meslek, herkesin elde edebildiği değil, sadece seçilen kişilerin kabul edildiği, uygun eğitimle desteklenen, başarıyla yükselmeye ve uzmanlığa yer veren bir “*kariyer mesleği*” (Yılmaz, 2003:16,17; Yılmaz, 2011a) olmalıdır.
- Özgürlüklerin garantisi olan bir risk yönetimi olarak, Emniyet Hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve günümüzdeki “ilim-cürüm savaşında” başarı, verilecek moral değer ve malî destek ile mümkündür. Bu noktada, çok büyük bütçeyi gerektiren kamera ile gözetim sistemlerinin yaygınlaştırılmasının yanı sıra diğer teknolojik imkânlarla kavuşturulacak idari ve mali tedbirler alınmalıdır. Emniyet Teşkilatı, yürüttüğü hizmetlerin mali yükünün karşılanmasına katkı sağlamak üzere, kendisine vergi, resim ve harçlarla gelir tahsis edilen ve kendisi harcama yapabilen “katma bütçeli” (Yılmaz, 2011a), yasal tabirle “özel bütçeli”¹⁷ bir kuruluş haline getirilebilir. Bu yöntemle, emniyet hizmetlerinin finansmanı için yapılacak gönüllü bağışlar da hukukî zemine oturarak doğrudan Emniyet Teşkilatı bütçesinin gelir hanesine kaydedilmiş olacaktır.
- Bu noktada Yılmaz (2009b:207), köy altyapı finansmanı için öngörülen KÖYDES ve finansal gücü olmayan yerlerde şehir altyapısına destek olunması için öngörülen BELDES projesine benzer şekilde, Güvenlik Hizmetlerine Destek için POLDES ya da GÜVENDES adlı projenin hayata geçirilmesini önermektedir. Bu arada polisin, silah ruhsatı düzenlenecek olanlara silah eğitimi veya kişilerin özel olarak korunması gibi genel güvenlik

---

¹⁷ Bu tür bir bütçe sistemine verilen “katma bütçe” ismi 5018 sayılı Kanunla benimsenen yeni bütçe sistemi ve türleri arasında yer almamıştır. Ancak söylemek gerekir ki, 5018 sayılı Kanunda bir bütçe türü olarak yer alan “özel bütçe” bir bakanlığa bağlı kuruluş ve çalışma esasları kanunla düzenlenen ve kendisine gelir tahsis edilen ve bu gelirden harcama yapma yetkisi verilen kuruluşların bütçesi addedilmiştir. Burada katma bütçe tabiri kuruluş bütçesine ek gelirler katılması anlamında kullanılmıştır. Bu anlamda “özel bütçe” de önceki tabirle katma bütçe fonksiyonuna yaklaşmış olmaktadır (Derdiman, 2010:7).

dışında kalan ve genele değil de özel kişi veya kesimlere verdiği hizmet karşılığında ücret alınmasını gerektirecek bir döner sermaye sistemi kurulması (Yılmaz, 2011a; Derdiman, 1998:232-236), bir finansman kaynağı olarak öneriye değer görülmektedir.

6) Personelin mali haklarının iyileştirilmesi siyasî partilerin seçim beyanlarında genel ifadelerle yer almıştır. Ancak, MHP'nin personel maaşlarına çeşitli miktarlarda 310 TL'ye kadar varan artış yapacağına ilişkin vaadi, somutluğu bakımından dikkat çekmektedir. Bu noktada polise, AKPM'nin polis hakkındaki bildiriye ilişkin 690 (1979) sayılı Kararına uygun olarak, görevinin zorluğuyla mütenasip ücret belirlenmelidir.¹⁸ İnsan Haklarına saygılı olması mutlak gerekli olan polislerin, onların eşlerinin ve çocuklarının da hakları olduğu göz ardı edilmemeli, yaptıkları işe, çalışma sürelerine ve şartlarına, aynı işi yapan diğer genel kolluk teşkilatlarının mensuplarına uygun ücret almaları sağlanmalıdır (Yılmaz, 2003:21-30; Yılmaz, 2009).

Kaynakça

AKP Seçim Beyannamesi, (2011), *Türkiye Hazır Hedef 2023, 12 Haziran 2011 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi*, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) <http://www.akparti.org.tr/upload/documents/beyanname2011.pdf>, (E.T. 03.08.2011).

AKP Programı, (2011), *Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)*, http://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi#bolum_, (E.T.02.08.2011).

Akıllıoğlu, Tekin, (1995), *İnsan Hakları-I, Kavram, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Araştırma Merkezi Yayınları no: 17, Ankara.

Anderson, J., (1989), *İnsan Hakları ve Polis*, (Çev: İhsan Kuntbay), TODAİE Yayınları, Ankara.

¹⁸ Öztürk ve Sancaktar'ın hukuki mütalâasında; "Polisin maaş sorununun en az çalışma düzeni kadar önemli olduğu, Türk Polisine verilen maaşın batılı meslektaşları ile mukayesesinin dahi mümkün olmadığı, maaşlarının düşük olmasının sadece polisi değil suçlulukla mücadeleyi de olumsuz yönde etkilediği, örneğin trilyonla ifade edilen değerlere ulaşan uyuşturucu ticareti ile mücadele eden polise yoksulluk sınırında maaş verilmesinde yaratabileceği komplikasyonları tahmin etmenin zor olmadığı" belirtilmiştir (Oğuz ve Sancaktar'dan akt. Yılmaz, 2011a).

- BBP Seçim Beyannamesi, (2011), *Büyük Birlik Partisi*
http://www.bbp.org.tr/depo/bbp_beyanname.pdf, (E.T. 03.08.2011).
- Can, Nevzat, (2005), *Siyaset Felsefesi Problemleri*, Elis Yayınları, Ankara.
- CHP Programı, (2011), *Cumhuriyet Halk Partisi*,
<http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf>, (E.T. 03.08.2011).
- CHP Seçim Bildirgesi, (2011), *Cumhuriyet Halk Partisi*,
http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/secim_bildirgesi-web.pdf, (E.T. 03.08.2011).
- Demir, İrfan, (2010), “Poliste Çalışma Şartlarının Analizi, Bağlamında 12/24 ve İdeal Mesai Sistemi”, *Polis Teşkilatında İnsan Kaynakları Yönetimi*, H. Hüseyin Çevik-Muammer Buçak-Orhan Filiz, Polis Akademisi Başkanlığı yayınları, Ankara.
- Derdiman, R. Cengiz, (1998), “Kamu Yönetimi ve Maliyesi Açısından Bir Reform Önerisi Olarak Ücretli Polis Sistemi”, *Adli Kolluk Teşkilatı ve Görevleri, Uluslararası Sempozyumu (1)* 12-13.Temmuz.1997, Yayına Hazırlayan Feridun Yenisey, Antalya Barosu Yayını, Antalya, 1998, ss.227-254.
- Derdiman, R. Cengiz, (2006), “Toplumsal Etkileşim-Kamu Düzeni İlişkisi Açısından Polis Hizmetlerinde Toplum Desteği ve İlişkisi”, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 7, Sayı 10, ss.29-46.
- Derdiman, R. Cengiz, (2007), *Polis Yönetimi ve Hukuku*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Derdiman, R. Cengiz, (2007a), “Polis Gözüyle Yeni Ceza Muhakemesi Sisteminin Kamu Düzenine Etkisi Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Aramada Yazılı Emir Mecburiyeti Örneği” *Polis Dergisi*, Yıl: 13, Sayı 51, Ocak-Şubat-Mart, ss.60-69.
- Derdiman, R. Cengiz, (2010), *İdare Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Alfa Aktüel Yayınları, Bursa.
- Derdiman, R. Cengiz, (2010a), *Tüm Yönleriyle Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları*, Alfa-Aktüel Yayınları, Bursa.

- Derdiman, R. Cengiz, (2010b), “*The Condition of Search Warrant in Turkish Law For Urgent Cases of Search and Comparative Law*”, *World Applied Sciences Journal*, V.8, N.4, pp.509-526.
- Derdiman, R. Cengiz, (2011), *Anayasa Hukuku*, Yeni Düzenlemelere Göre Güncellenerek Yazılmış 2. Baskı, Alfa-Aktüel Yayınları, Bursa.
- Derdiman, R. Cengiz, (2011a), “Uyuşturucuyla Mücadelede Ulusal Ve Uluslararası Polisiye ve Hukukî Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Örgütlü Suçlar ve Yeni Trendler*, II. Uluslararası Terörizm ve Sınırtaş Suçlar Sempozyumu (UTSAS 7-9.12. 2010) Seçilmiş Bildirileri, Polis Akademisi Yayınları Terörizm ve Sınırtaş Suçlar Serisi: 4, Ankara.
- Die Japanische Verfassung, (1947), http://www.akataiyou-no-nihon.com/index.php?Option=com_content&view=article&id=156:die-japanische-verfassung&catid=32:allgemein&Itemid=43, (E.T. 27.08.2011).
- Gültekin, Recep ve Gültekin, Sabahattin, (2011), “Toplum Destekli Polislik Sorun mu Çözüm mü?” *Türk İdare Dergisi*, Yıl 83, Sayı 470, Mart, ss.93-113.
- Helle Lars, (2011), “Güvenlik saplantısının esiri olmayalım” *Zaman*, 27.07.2011, <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1162007&title=yorum-lars-helle-guvenli-k-saplan-tisinin-esiri-olmayalim>, (E.T. 27.07.2011).
- İnalçık, Halil, (2010), *Osmanlılar, Fütühat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kökce, Halime, (2011), *Ak Parti ve Kürtler*, Metaforfoz Yayıncılık, Okur Kitaplığı 19, Sitaset Politika 1, İstanbul
- Kunter, Nurullah ve Yenisey, Feridun, (2002), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Lange, Hans-Jürgen, (2006), “Innere Sicherheit”, *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*, Hans-Jürgen Lange (Hrsg.), VS Verlag für Sozialwissenschaften | GWV Fachverlage GmbH, Wiesbaden 2006, ss.123-134.
- MEHTAP, (1966), *Merkezi Hükümet Teşkilâtı Araştırma Projesi*, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.

- MHP Programı, (2011), “Milliyetçi Hareket Partisi”, http://www.mhp.org.tr/kitaplar/mhp_parti_programi_2009_opt.pdf, (E.T. 03.08.2011).
- MHP Seçim Beyannamesi, (2011), “Milliyetçi Hareket Partisi”, http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, (E.T. 03.08.2011).
- Milliyet, (2011), “Tek din, tek dil değil, tek millet” *Milliyet*, 26.05.2011, <http://www.milliyet.com.tr/Siyaset/HaberDetay.aspx?aType=HaberDetay&ArticleID=1395156&Date=15.07.2011&Kategori=siyaset&b=Tek%20din,%20tek%20dil%20degil,%20tek%20millet>, (E.T. 02.08.2011).
- Olay, (2011), “Ergonomik Mesai Verimi Artırdı”, *Polis Teşkilatı 166 Yaşında, Olay Gazetesi Eki*, Bursa.
- Öğreten, Muteber, (Haz.) (2008), *Yeni Bir Anayasaya Doğru Sivil Önergeler*, Can Matbaacılık, İstanbul.
- Radikal, (2011), “AKP-CHP: Anayasada ilk 3 madde kalsın”, *Radikal*, 24/03/2011, <http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=RadikalDetayV3&Date=&ArticleID=1043935&CategoryID=77>, (E.T. 08.09.2011).
- Star, (2011), “Başbakan’dan tek dil, tek bayrak mesajı”, *Star*, <http://www.stargazete.com/politika/basbakan-dan-tek-dil-tek-bayrak-mesaji-haber-320272.htm>, (E.T. 02.08.2011).
- Tezcan, Durmuş; Erdem, Mustafa Ruhan; Sancaktar, Oğuz; Önok ve Rifat Murat, (2010), *İnsan Hakları El Kitabı*, Genişletilmiş 3. baskı, Seçkin Yayıncılık, Hukuk Dizisi no: 756, Ankara.
- Yenisey, Feridun, (2009), *Kolluk Hukuku*, Beta Yayınları No: 2271, İstanbul.
- Yılmaz, Halil, (2003), *Aynasızdan Polise (yol haritası)*, Atlas Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, Halil, (2009), “Polis; Anarşi İle Zulüm Arasındaki Denge”, *Çağın Polisi Dergisi*, sayı: 5, <http://www.caginpolsi.com.tr/v1/polis-anarşi-ile-zulüm-arasındaki-denge!!!-267-1.html>, (E.T. 16.10.2011).
- Yılmaz Halil, (2009a), “Polis Reformu Olmadan Asla”, *Çağın Polisi Dergisi*, Sayı 14, http://www.caginpolsi.com.tr/v1/polis-reformu-olmadan-asla-*-641-1.html, (E.T. 16.10.2011).

- Yılmaz, Halil, (2009b), *Yenileşim Denemeleri Osmaniye Örneği*, Osmaniye Emniyet Müdürlüğü yayını, Osmaniye.
- Yılmaz, Halil, (2011), "Halkımızın Hizmetinde 166. Yıl", (10 Nisan Polis Günü Kutlama Konuşması), *Polis Teşkilatı 166 Yaşında*, Olay Gazetesi Eki, Bursa.
- Yılmaz, Halil, (2011a), AB Üyeliğine Polis Teşkilatının Etkisi, http://www.bursa.pol.tr/?b_em_mmk&ID=29&ab-uyeligine-polis-teskilatinin-etkisi, (E.T. 16.10.2011).
- Zengin, Selçuk, (1997), *Polis Teşkilatının Çalışma Şartlarının Ergonomik Açıdan İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi (Kazaların Çevresel ve Teknik Araştırması), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

